

Seksuaalioikeuksien edistäminen koronakriisin aikana tärkeämpää kuin koskaan

Seksuaalioikeusverkosto on huolissaan seksuaaliterveyspalvelujen heikkenemisestä, sukupuolistuneen väkivallan lisääntymisestä sekä nuorten ja kaikkein heikoimmassa asemassa olevien seksuaalioikeuksista Suomessa ja maailmassa. Suomen tulee varmistaa, että seksuaalioikeuksien toteutuminen turvataan myös koronakriisin aikana. Seksuaalioikeuksia edistävien järjestöjen rahoitus on varmistettava ja kehitysyhteistyössä on jatkettava seksuaalioikeuksien edistämistä.

Poikkeusoloilla on kielteisiä vaikutuksia varsinkin niiden ihmisten elämään, joiden oikeudet ovat olleet uhattuina jo ennen kriisiä. Näin on käynyt myös koronakriisin aikana, mikä on vaikuttanut meidän kaikkien elämään, mutta ei tasapuolisesti. Erityisesti naiset ja tytöt, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt, köyhyydessä elävät, vammaiset, pakolaiset sekä muu liikkuva väestö ovat jo valmiiksi haavoittuvaisimmassa asemassa. Tämän lisäksi heidän ihmisoikeuksiaan on alettu heikentämään koronakriisin varjolla useissa maissa, millä on huomattavia kielteisiä seurauksia yksilön elämään. Koronakriisi on vaikuttanut jo nyt seksuaalioikeuksien toteutumiseen ja seksuaaliterveyspalveluiden saatavuuteen niin Suomessa kuin maailmanlaajuisesti.

Yksilön oikeus tehdä päätöksiä omasta kehostaan, seksuaalisuudestaan ja ihmissuhteistaan ovat ihmisoikeuksia. Viime vuosina nämä oikeudet ovat olleet uhattuna myös niissä maissa, joissa näitä oikeuksia on jo onnistuttu edistämään. Korona-pandemia uhkaa näiden oikeuksien toteutumista entisestään maailmanlaajuisesti. Päätäjien pitää tehdä kaikkensa, näitä oikeuksia ei murenneta kriisin takia Suomessa eikä muualla maailmassa.

**SEKSUAALIOIKEUDET
TURVATTAVA
POIKKEUSOLOISSA.**

Väkivalta lisääntyy ja muuttaa muotoaan

Sukupuolistuneen väkivallan riski on lisääntynyt kun yhä useampi on pakotettuna neljän seinän sisälle väkivallan tekijän kanssa. Suomessa tilanteesta kertoo poliisille tehtyjen kotihälytysten määrän kasvu. Samaan aikaan avun saaminen on vaikeutunut. Pandemian talousvaikutusten seurauksena naisten toimeentulon heikkeneminen vaikeuttaa väkivaltaisesta suhteesta pakenemista entisestään. Samaan aikaan on myös niitä, jotka eivät uskalla hakea apua, koska pelkäävät tartuntaa. Viruspelon lisäksi se, että väkivallan tekijä on jatkuvasti samassa asunnossa, vaikeuttaa avun hakemista.

Sen lisäksi, että naisiin kohdistuvat väkivaltatapaukset lisääntyvät, väkivalta monimuotoistuu kriisien aikana. Esimerkiksi ebolaviruksen seurauksena todettiin muun muassa ihmiskaupan, lapsiavioliittojen sekä seksuaalisen kaltoinkohtelun ja seksuaaliväkivallan lisääntyneen.

Seksuaaliterveyspalvelut uhattuina

Seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluita vähennetään tai lakkautetaan, kun terveydenhuollon resursseja siirretään koronaviruksen ehkäisyyn ja hoitoon. Terveydenhuollon ylikuormittuminen voi johtaa esimerkiksi raskauden aikaisten ja synnytyksen jälkeisten palveluiden karsimiseen. Lisäksi monissa maissa synnyttämisestä on tullut hengenvaarallista, koska resurssit ei riitä tarjoamaan tarvittavia lisääntymisterveyspalveluita.

Pandemialla on suoria vaikutuksia ehkäisyvalmisteiden tuotantoon ja saatavuuteen, koska suurin osa kondomeista ja ehkäisyvalmisteista tuotetaan Aasiassa. Pandemian seurauksena tehtaita on suljettu, mikä on johtanut tuotannon ja toimitusketjujen hidastumiseen erityisesti kehittyvissä maissa. Ehkäisyn saatavuuden heikentäminen rajoittaa ihmisten oikeutta päättää lapsiluvustaan, suojata itseään seksitaudeilta sekä suunnittelematonta raskaudelta. YK:n väestörahasen mukaan tästä voi seurata seitsemän miljoonaa suunnittelematonta raskautta.

Raskaudenkeskeytystä tarvitsevilla voi olla korkeampi kynnyksen hakeutua palveluiden piiriin tai nämä palvelut on lakkautettu kokonaan virukseen vedoten. Toisaalta monissa maissa on myös otettu käyttöön vaihtoehtoisia raskaudenkeskeytyksiä lääkkeen avulla, jotka voidaan suorittaa kotona, mikä vähentää terveydenhuollon ylikuormittumista. Suomessa näin ei kuitenkaan ole vielä tehty. Huolena on, kuinka turvata palveluiden riittävyys koronapandemian hellittäessä. Mahdollista on, että ne, jotka ovat lykänneet kiireettömiä vastaanottoaikojaan, ruuhkauttavat järjestelmää poikkeusolojen jälkeen.

Nuorten seksuaalioikeudet turvattava erityisesti poikkeusoloissa

Suomessa ehkäisyneuvoloiden toimintaa supistetaan, mikä osaltaan vaikeuttaa erityisesti nuorten palvelujen saantia. Poikkeustilanteessa nuoret eivät välttämättä uskalla ottaa yhteyttä palveluntarjoajiin eikä heillä usein ole varaa käyttää yksityisesti tuotettuja palveluja. Kotona oleminen, missä muu perhe on jatkuvasti läsnä voi estää nuoren mahdollisuuden soittaa ja pyytää apua. Tilannetta ei myöskään helpota terveysasemien neuvontapalveluiden ruuhkautuminen. Sosiaalisen eristäytymisen seurauksena, monet nuorille merkittävät ryhmätoiminnot ja vertaistukiryhmät ovat tauolla, millä on vaikutusta nuorten hyvinvoinnille.

Koronakriisin aikana suurin osa kanssakäymisestä tapahtuu verkossa, mikä on lisännyt lasten ja nuorten riskiä joutua seksuaalisen kaltoinkohtelun uhreiksi verkossa. Etäkoulun ja etätöiden aikana on tärkeää muistaa seksuaalikasvatuksen ja turvatoimien opettaminen nuorille, jotta he osaavat reagoida väärinkäytökseen.

Poikkeusolot koettelevat meidän kaikkien arkea, mutta erityisesti ne koettelevat sateenkaariväestön oikeuksia ja niitä sateenkaarinuoria, joilla on jo ennestään vaikeuksia kotona. Pahimmassa tapauksessa koti voi olla hyvin turvaton paikka sateenkaarinuorelle, jonka lisäksi sosiaalinen eristäytyminen on vähentänyt sosiaalisten kontaktien määrää. Tällä voi olla hyvin negatiivisia vaikutuksia nuoren hyvinvoinnille ja jaksamiselle.

Pandemiaan vedoten monessa maassa on rajoitettu sateenkaari-ihmisten pääsyä tärkeisiin terveydenhuollonpalveluihin sekä tukipalveluihin. Lisäksi vihapuhe sateenkaari-ihmisiä kohtaan on

lisääntynyt. Tarve tukeen ja yhteisöllisyyteen on entistä suurempi, mutta rajoituksista johtuen monet vertaistukiryhmät ja Pride-tapahtumat on jouduttu peruuttamaan.

Katse kiinnitettävä kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin

Pandemia on leviämässä kehittyviin maihin ja humanitaaristen kriisien vaivaamille alueille. Oloissa, joissa terveydenhuolto on jo valmiiksi ylikuormittunut, mahdollisuus taata seksuaaliterveyspalveluita kriisin aikana on lähes mahdotonta. Suurimmassa riskissä ovat jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset, joiden mahdollisuus terveyspalveluihin normaaleissakin oloissa on uhattuna

Monet rikkaat maat joutuvat lisäämään julkisia varoja ja velanottoa kansallisella tasolla selättääkseen viruksen sekä pandemian aiheuttamat taloudelliset ja sosiaaliset seuraukset. Kun rahoitus keskitetään oman maan kriisinhallintaan, unohdetaan globaali vastuu, etenkin seksuaalioikeudet. Monet maat ovat lisänneet rahoitusta taudin selättämiseen kehittyvissä maissa, mutta nämä varat on kohdistettu terveyskriisiin. Samaan aikaan unohdetaan seksuaalioikeudet ja seksuaaliterveyspalvelut, joita tarvitaan kriisin aikana yhtä paljon kuin ennen kriisiä.

Abortin saamista on alettu rajoittamaan esimerkiksi joissakin Yhdysvaltojen osavaltioissa koronaviruksen varjolla. Lisäksi seuraamme huolestuneena myös Puolan tilannetta, jossa parlamentti käsittelee kahta lakialoitetta. Toinen lakialoitteista kriminalisoi turvallisen abortin ja toinen kieltäisi kaiken nuorille annettavan seksuaalikasvatuksen. Tällaisten lakialoitteiden edistäminen silloin, kun kokoontuminen ja mielenosoittaminen ovat käytännössä mahdottomia, uhkaa demokratiaa ja oikeutta vaikuttaa.

Seksuaalioikeuksien edistämisestä ei saa tinkiä

Seksuaalioikeusverkosto vaatii, että jokaisen oikeus olla suojassa väkivallalta toteutuu, että jokaisen oikeus saada tarvittavia seksuaaliterveyspalveluita toteutuvat myös kriisin aikana.

Palveluita on kehitettävä niin, että ihmiset voivat saada niitä myös poikkeusoloissa. Lisäksi kriisin jälkeen monet tulevat tarvitsemaan näitä palveluita entisestään. Järjestöillä on innovatiivisia keinoja kohdata ihmisiä ja tarjota palveluita myös kriisin aikana. Kriittisten palveluiden lisäksi myös ennaltaehkäisevä työ ja kriisin jälkeinen työ pitää turvata, jotta ihmiset saavat tarvittavaa apua kaikkina aikoina. Tämä vaatii järjestöiltä myös uusien työvälineiden ja työtapojen käyttöönottoa, johon järjestöt tarvitsevat lisäresursseja. On tärkeää, että järjestöille taataan riittävä taloudellinen tuki, jotta he voivat vastata ihmisten tarpeisiin. Poikkeusolot aiheuttavat rahoitusvajetta myös järjestöille. Hallituksen on tärkeä miettiä keinoja järjestöjen toiminnan turvaamiseksi pandemian jälkeen.

Seksuaalioikeuksien edistäminen jatkuu kriisistä huolimatta, ja on tärkeämpää kuin koskaan.